EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 17.12.2019
COM(2019) 633 final

# RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET, RÅDET OCH EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN

## om medlemsstaternas genomförande av direktiv 2006/117/Euratom om övervakning och kontroll av transporter av radioaktivt avfall och använt kärnbränsle
## Tredje rapporten

{SWD(2019) 437 final}

# Innehåll


1. Inledning ..... 2

1.1. Bakgrund ..... 3

2. Den rättsliga ramen och genomförandet av den ..... 3

2.1. Allmänna principer för övervakning och kontroll av transporter ..... 4

2.2. Genomförande av direktivet ..... 6

2.3. Rådgivande kommitténs uppgifter ..... 6

2.4. Behöriga myndigheter ..... 7

3. Iakttagelser och trender ..... 7

3.1. Statistik (2015–2017) ..... 9

4. Uppföljning av föregående rapporteringsperiod ..... 12

5. Slutsatser ..... 13

## 1. INLEDNING

Alla medlemsstater hade införlivat rådets direktiv 2006/117/Euratom[1] (nedan kallat *direktivet*) om övervakning och kontroll av transporter av radioaktivt avfall och använt kärnbränsle 2013. Medlemsstaterna skulle senast den 25 december 2017 ha skickat kommissionen rapporter[2] om genomförandet av direktivet. På grundval av rapporterna ska kommissionen upprätta en sammanfattande rapport[3] till Europaparlamentet, rådet samt Europeiska ekonomiska och sociala kommittén, och därvid ägna särskild uppmärksamhet åt återtransporter[4] som avser transporter utan tillstånd och odeklarerat radioaktivt avfall.

I direktivet fastställs ett gemenskapssystem för övervakning och kontroll av gränsöverskridande transporter av radioaktivt avfall och använt kärnbränsle, som ska garantera ett tillfredsställande skydd av befolkningen. Enligt direktivet ska berörda medlemsstater informeras om de transporter av radioaktivt avfall och använt kärnbränsle som görs till eller via deras territorium, och de ska ge antingen sitt medgivande eller ett motiverat avslag.

Alla medlemsstater har lämnat in sin tredje nationella rapport omfattande perioden 2015–2017[5], medan Kroatien överlämnade en rapport för andra gången[6].

Kommissionen har utarbetat denna rapport på grundval av dessa nationella rapporter och med beaktande av den rådgivande kommitténs yttrande[7]. Rapporten följer upp kommissionens andra rapport[8] för perioden 2012–2014.

Rapporten ger en översikt över transporterna av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall i EU, de senaste trenderna och utmaningarna när det gäller import, export och transit av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall, anmälda avslag och transporter som inte fullföljts, samt föreslagna åtgärder.

---

1 Rådets direktiv 2006/117/Euratom av den 20 november 2006 om övervakning och kontroll av transporter av radioaktivt avfall och använt kärnbränsle (EUT L 337, 5.12.2006, s. 21).

2 Enligt artikel 20.1 i direktivet ska medlemsstaterna senast den 25 december 2011 och därefter vart tredje år överlämna rapporter om genomförandet av detta direktiv till kommissionen.

3 Enligt artikel 20.2 i direktivet ska kommissionen upprätta en sammanfattande rapport i enlighet med förfarandet i artikel 21 i direktivet.

4 Enligt artikel 4 i direktivet.

5 Den tredje rapporteringsperioden omfattar närmare bestämt perioden 26 december 2014–25 december 2017 (tillstånd).

6 Kroatien anslöt sig till EU den 1 juli 2013.

7 Den rådgivande kommittén inrättades 2007 i enlighet med artikel 21 i direktivet.

8 Rapport från kommissionen till Europaparlamentet, rådet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om medlemsstaternas genomförande av rådets direktiv 2006/117/Euratom om övervakning och kontroll av transporter av radioaktivt avfall och använt kärnbränsle (COM(2018) 6 final, 19.1.2018), samt SWD(2018) 4 final.

Rapporten åtföljs av arbetsdokumentet från kommissionens avdelningar SWD(2019) 437, som innehåller närmare uppgifter och upplysningar som utgör grunden för slutsatserna.

### 1.1. Bakgrund

Alla medlemsstater i EU producerar radioaktivt avfall från olika anläggningar (t.ex. kärnkraftverk eller forskningsreaktorer) och verksamheter, såsom radioisotoptillämpningar inom medicin, industri, jordbruk, forskning och utbildning. Radioaktivt avfall definieras som radioaktivt material i gasform eller flytande eller fast form, för vilket ingen ytterligare användning förutses av ursprungs- eller bestämmelselandet, eller av en fysisk eller juridisk person vars beslut godtas av dessa länder, och som står under tillsyn som radioaktivt avfall av ett tillsynsorgan inom ramen för ursprungs- och bestämmelseländernas gällande lagstiftning och regelverk.

Driften av kärnkrafts- och forskningsreaktorer genererar dessutom använt kärnbränsle, dvs. kärnbränsle som har bestrålats i och varaktigt avlägsnats från en reaktorhärd. Det kan antingen behållas som en resurs som kan upparbetas, eller betraktas som radioaktivt avfall som ska slutförvaras utan vidare användning.

När använt kärnbränsle och radioaktivt avfall genereras lagras det före eventuell upparbetning/bearbetning och slutförvaring. Sådana material transporteras i de flesta medlemsstater, oavsett hur omfattande kärnkraftsprogram de har. Från de anläggningar där dessa material har genererats eller hanterats transporteras använt kärnbränsle och radioaktivt avfall i huvudsak via väg- och järnvägstransport eller transport till sjöss, i undantagsfall med flyg.

Import, export och transit av radioaktivt avfall och använt kärnbränsle genom medlemsstaterna sker regelbundet i EU.

## 2. DEN RÄTTSLIGA RAMEN OCH GENOMFÖRANDET AV DEN

Säker och ansvarsfull hantering av radioaktivt avfall och använt kärnbränsle, inbegripet säker transport av dessa material inom och utanför medlemsstaternas territorier, är ett rättsligt krav enligt både internationell rätt och unionsrätten.

På internationell nivå är huvudkällan konventionen om säkerheten vid hantering av använt kärnbränsle och om säkerheten vid hantering av radioaktivt avfall (nedan kallad *konventionen*)[9]. I konventionen fastställs bland annat skyldigheter för de

[9] Konventionen trädde i kraft den 18 juni 2001. Den tillämpas på använt kärnbränsle och radioaktivt avfall från civila kärnkraftsreaktorer och civil användning och på använt kärnbränsle och radioaktivt avfall från militära eller försvarsinriktade program, om och när sådana material slutgiltigt har överförts till och hanteras inom uteslutande civila program, eller om det av den fördragsslutande parten har förklarats utgöra använt kärnbränsle eller radioaktivt avfall i den mening som avses i konventionen. Konventionen tillämpas också på planerade och

fördragsslutande parterna när det gäller säkerheten vid gränsöverskridande transport (import, export och transit) av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall. Enligt konventionen krävs det att varje fördragsslutande part som är delaktig i en gränsöverskridande transport ska vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att en sådan transport företas på ett sätt som överensstämmer med bestämmelserna i konventionen och med tillämpliga bindande internationella instrument. Samtliga 28 EU-medlemsstater är fördragsslutande parter i konventionen[10], vilket visar att medlemsstaterna verkligen vill säkerställa en hög säkerhet för använt kärnbränsle och radioaktivt avfall – från generering till slutförvaring.

På EU-nivå har direktivet det övergripande målet att förbättra skyddet mot de faror som uppstår till följd av joniserande strålning genom övervakning och kontroll av transporter av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall. I rådets direktiv 2013/59/Euratom om grundläggande säkerhetsnormer[11] fastställs även harmoniserade kriterier för friklassning och allmänna nivåer för befrielse av material från reglering och tillsyn, samtidigt som tillämpningsområdet för de grundläggande säkerhetsnormerna utvidgas till mänskliga aktiviteter där det förekommer naturliga strålkällor, bland annat naturligt förekommande radioaktivt material. Hur rådets direktiv 2013/59/Euratom påverkar genomförandet av övervakning och kontroll av gränsöverskridande transporter bör följas upp av kommissionen under den kommande rapporteringsperioden.

Inom denna övergripande kärn- och strålningssäkerhetsram i EU är direktivet särskilt inriktat på de lagstadgade tillstånden och förfarandena i samband med gränsöverskridande transporter av radioaktivt avfall och använt kärnbränsle från civila anläggningar och verksamheter. Direktivet är tillämpligt när

- ursprungslandet, bestämmelselandet eller eventuellt transitland för det använda kärnbränslet eller det radioaktiva avfallet är en EU-medlemsstat,
- mängden och koncentrationen av använt kärnbränsle eller radioaktivt avfall för transport (i direktivet kallat en *sändning*) överstiger de nivåer som fastställs i rådets direktiv 2013/59/Euratom.

## 2.1. Allmänna principer för övervakning och kontroll av transporter

Varje medlemsstat förblir fullt ansvarig[12] för sin politik i fråga om hanteringen av

---

kontrollerade utsläpp i miljön av flytande eller gasformiga radioaktiva ämnen som härrör från kärntekniska anläggningar.

10 Den 26 september 2016 hade konventionen 73 fördragsslutande parter (http://www.iaea.org/Publications/Documents/Conventions/jointconv_status.pdf).

11 Rådets direktiv 2013/59/Euratom av den 5 december 2013 om fastställande av grundläggande säkerhetsnormer för skydd mot de faror som uppstår till följd av exponering för joniserande strålning, och om upphävande av direktiven 89/618/Euratom, 90/641/Euratom, 96/29/Euratom, 97/43/Euratom och 2003/122/Euratom, EUT L 13, 17.1.2014, s. 1.

12 I enlighet med rådets direktiv 2011/70/Euratom av den 19 juli 2011 om inrättande av ett gemenskapsramverk för ansvarsfull och säker hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall, EUT L 199, 2.8.2011, s. 48.

radioaktivt avfall och använt kärnbränsle inom sin jurisdiktion. Detta kan omfatta export av använt kärnbränsle eller radioaktivt avfall eller import av sådana material (t.ex. för upparbetning/bearbetning) inom respektive stats territorium.

Enligt direktivet[13] ska medlemsstaterna använda ett standarddokument för övervakning och kontroll av transporter av radioaktivt avfall och använt kärnbränsle. När sådana material ska transporteras till tredjeländer måste medlemsstaterna också tillämpa kriterierna för transport i enlighet med artikel 16.2 i direktivet och den rekommendation från kommissionen som är tillämplig[14].

Om en transport inte kan fullföljas eller om villkoren för transporten inte uppfylls enligt detta direktiv, ska de behöriga myndigheterna i ursprungsmedlemsstaten säkerställa att det radioaktiva avfallet eller det använda kärnbränslet i fråga tas tillbaka av innehavaren[15], såvida inte ett annat säkert tillvägagångssätt kan användas. De behöriga myndigheterna ska sörja för att den person som har ansvaret för transporten vid behov vidtar åtgärder för att förbättra säkerheten. Innehavaren ska i så fall vara ansvarig för de kostnader som uppstår om transporten inte kan eller inte får fullföljas[16].

Varje vägran att tillåta transporter av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall i) behöver motiveras med utgångspunkt i de kriterier som anges i direktivet, ii) bör inte vara godtycklig, och iii) bör grundas på relevanta nationella bestämmelser, EU-bestämmelser eller internationella bestämmelser. Medlemsstaternas beslut om medgivande eller vägran måste vara i linje med bestämmelserna i konventionen och direktivet[17], som förbjuder export av radioaktivt avfall eller använt kärnbränsle till en bestämmelseort söder om latitud 60°S, till stater i Afrika, Västindien och Stillahavsområdet eller till ett tredjeland som inte har de resurser som krävs för att hantera det radioaktiva avfallet eller det använda kärnbränslet på ett säkert sätt.

Jämte rapporteringen till kommissionen vart tredje år ska medlemsstaterna

- varje år informera[18] kommissionen och den rådgivande kommittén om alla otillåtna transporter till ett tredjeland, på grund av att bestämmelsen om administrativ och teknisk kapacitet och det regelverk som krävs för att hantera det radioaktiva avfallet eller det använda kärnbränslet på ett säkert sätt inte har följts,

---

13 Enligt artikel 17.1 i direktivet.

14 Kommissionens rekommendation av den 4 december 2008 om kriterier för export av radioaktivt avfall och använt kärnbränsle till tredjeland (delgivet med nr K(2008) 7570) (2008/956/Euratom).

15 ”Innehavare” är en fysisk eller juridisk person som, innan en transport av radioaktivt avfall eller använt kärnbränsle utförs, enligt tillämplig nationell lag har det juridiska ansvaret för sådana ämnen och planerar att transportera dem till en mottagare. (Artikel 5.9 i direktivet).

16 Enligt artikel 12 i direktivet.

17 Enligt artikel 16 i direktivet.

18 Enligt artikel 16.1 i direktivet.

- meddela[19] kommissionen den eller de behöriga myndigheternas kontaktuppgifter samt all information som behövs för att snabbt kunna kommunicera med dessa.

## 2.2. Genomförande av direktivet

För alla transporter (inbegripet import, export och transit genom medlemsstaterna och från eller till länder utanför EU) som omfattas av direktivet ska enligt direktivet ett standarddokument användas[20]. Dokumentet, som infördes genom kommissionens beslut 2008[21] och ändrades 2011, kompletterar direktivet. Standarddokumentet omfattar formulär för

- ansökan om transporttillstånd för använt kärnbränsle och radioaktivt avfall,
- bekräftelse att ansökan har mottagits – begäran om saknade uppgifter för använt kärnbränsle och radioaktivt avfall,
- berörda behöriga myndigheters medgivande eller avslag av transporter av radioaktivt avfall eller använt kärnbränsle,
- tillstånd för transport av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall,
- beskrivning av försändelser med radioaktivt avfall och förteckning över kollin,
- bekräftelse av mottagande av radioaktivt avfall och använt kärnbränsle.

Enligt de nationella rapporterna har majoriteten av medlemsstaterna inte upplevt några problem med användningen av standarddokumentet. Som bidrag till en fortlöpande förbättring föreslog ett fåtal medlemsstater att ett ”identifieringsnummer för transporten” skulle införas i ett särskilt avsnitt i standarddokumentet. Avsnittet skulle göra det enklare att följa upp ”återsändande” i de fall använt kärnbränsle och/eller radioaktivt avfall skickats för upparbetning/bearbetning utomlands och möjliggöra hänvisning till tidigare tillstånd/medgivande, vilket skulle underlätta den övergripande övervakningen.

## 2.3. Rådgivande kommitténs uppgifter

Den rådgivande kommitténs elfte möte hölls den 8 oktober 2019 i Luxemburg. Under det elfte mötet diskuterades utkastet till denna rapport och det åtföljande

[19] Enligt artikel 18.

[20] Enligt artikel 17.

[21] Kommissionens beslut av den 5 mars 2008 om upprättande av ett standarddokument för övervakning och kontroll av transporter av radioaktivt avfall och använt kärnbränsle enligt rådets direktiv 2006/117/Euratom (delgivet med nr K(2008) 793), (2008/312/Euratom) (EUT L 107, 17.4.2008, s. 32).

arbetsdokumentet från kommissionens avdelningar. Därefter erhölls den rådgivande kommitténs yttrande genom skriftligt förfarande[22].

Under det elfte mötet presenterade kommissionen ändringarna av rapporteringsmallen för rapportering vart tredje år av transporter av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall. Den frivilliga rapporteringsmallen används i stor utsträckning av medlemsstaterna. Kommissionens avdelningar ändrade rapporteringsmallens innehåll och format med beaktande av kommissionens iakttagelser under den tredje rapporteringscykeln (som beskrivs i avsnitten 4.4 och 4.5 i arbetsdokumentet från kommissionens avdelningar SWD(2019) 437).

### 2.4. Behöriga myndigheter

I juli 2017 hade samtliga medlemsstater lämnat uppgifter om sina behöriga myndigheter i enlighet med artikel 5.13[23] i direktivet. Efter rådgivande kommitténs elfte möte skickade några medlemsstater uppdaterade uppgifter (finns med i bilaga I till det åtföljande arbetsdokumentet från kommissionens avdelningar SWD(2019) 437 final).

Förteckningen över medlemsstaternas behöriga myndigheter finns tillgänglig på kommissionens webbplats: https://ec.europa.eu/energy/en/topics/nuclear-energy/radiation-protection/transport-radioactive-materials.

## 3. IAKTTAGELSER OCH TRENDER

Mot bakgrund av tidigare rapporteringsperioder har sammantaget ett mindre antal tillstånd[24] rapporterats, i synnerhet när det gäller transporter av använt kärnbränsle (se figur 1). Eftersom varje tillstånd kan avse mer än en transport innebär dock detta inte nödvändigtvis att antalet transporter har minskat. Denna rapport är den första som innehåller uppgifter om antalet transporter.

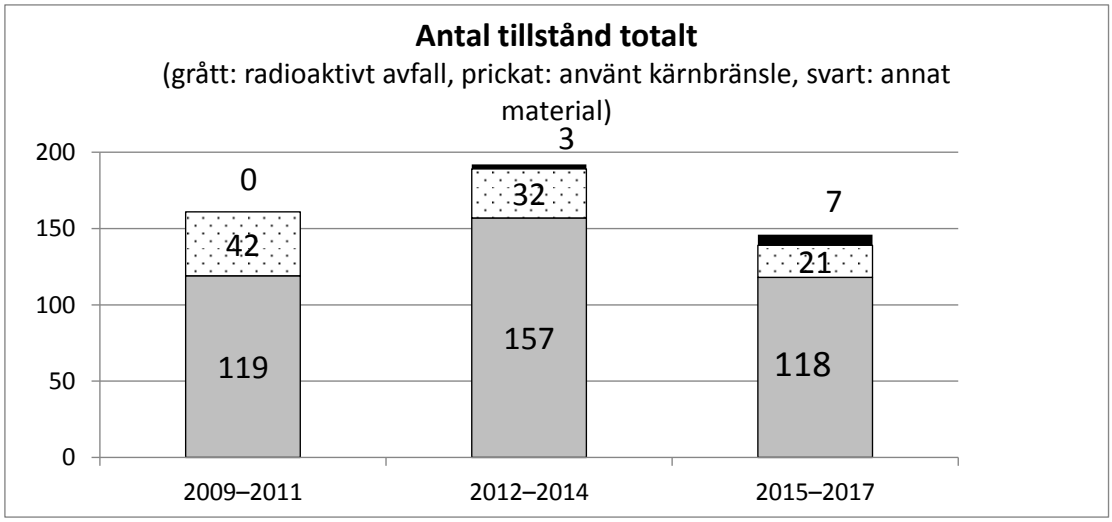
Sex medlemsstater (Cypern, Estland, Grekland, Kroatien, Malta och Portugal) har aldrig rapporterat några godkända transporter på sina territorier sedan direktivets rapporteringsskyldigheter började gälla för dem.

---

22 I enlighet med artikel 3.5 i förordning (EU) nr 182/2011 och reglerna om rådgivande kommitté (25.1.2017) enligt artikel 21 i rådets direktiv 2006/117/Euratom.

23 I artikel 5.13 i direktivet definieras ”behöriga myndigheter” som ”myndigheter som enligt ursprungs-, transit- eller bestämmelseländernas lagar eller föreskrifter har befogenhet att genomföra systemet med övervakning och kontroll av transporter av radioaktivt avfall eller använt kärnbränsle”.

24 Här ingår utöver de 139 tillstånd som utfärdats för radioaktivt avfall och använt kärnbränsle även sju tillstånd som utfärdats för transport av ”material”.




Figur 1. Antal tillstånd

När det gäller vägran att lämna medgivande rapporterades tre fall under den aktuella genomförandeperioden. Det konstaterades att vissa av dessa transporter (som i slutändan inte genomfördes) dock rapporterades av de länder som lämnade medgivande:

- En medlemsstat vägrade att lämna medgivande till fyra ansökningar om transit av kontaminerat metallskrot eftersom den ansåg att ansökan inte omfattades av direktivets tillämpningsområde, som bara fastställer regler för radioaktivt avfall och använt kärnbränsle. Dessa transiteringar genomfördes emellertid regelbundet i enlighet med tillämplig lokal lagstiftning.
- En medlemsstat vägrade att lämna medgivande till import av radioaktivt avfall från en annan medlemsstat för deponering och hävdade att ursprungsmedlemsstaten själv hade kapacitet att deponera avfallet.

Medlemsstaterna rapporterade inga problem till kommissionen vilka skulle kunna omfattas av artikel 4 ”Återtransporter som avser transporter utan tillstånd och odeklarerat radioaktivt avfall”, artikel 12 ”Transporter som inte fullföljs”, eller artikel 16.1 c ”Förbjuden export”. Den enda återtransport som deklarerades under denna period rörde visst radioaktivt avfall (från den medicinska sektorn) som var avsett för en bearbetningsanläggning utomlands och som ansågs olämpligt. På grundval av de rapporterade uppgifterna utfördes därmed inga otillåtna transporter på EU:s territorium under rapporteringsperioden.

Förseningar i samband med uppfyllandet av rapporteringsskyldigheterna har minskat jämfört med föregående rapporteringsperiod. Under december 2017 och januari 2018 lämnade 24 medlemsstater in sina nationella rapporter[25]. Även den övergripande kvaliteten i rapporteringen har förbättrats betydligt under de tre rapporteringsperioderna. Sex medlemsstater använder sig av ”identifieringsnumret för transporten”.

[25] Tidsfristen för inlämning av nationella rapporter löpte ut den 25 december 2017.

Trots detta konstaterade kommissionen vissa kvarstående inkonsekvenser i rapporteringen som korrigerades efter särskild begäran från kommissionens avdelningar[26].

Kommissionen konstaterade även vissa inkonsekvenser i rapporteringen från olika medlemsstater, till exempel i fråga om antalet transporter vid parallella tillstånd eller total radioaktivitetsnivå och maximal radioaktivitetsnivå per kolli för vissa transporter. Alla dessa frågor klargjordes med medlemsstaterna.

En detaljerad presentation av de gränsöverskridande transporterna av radioaktivt avfall och använt kärnbränsle i EU under den aktuella rapporteringsperioden finns i det åtföljande arbetsdokumentet från kommissionens avdelningar SWD(2019) 437 final.

## 3.1. Statistik (2015–2017)[27]

I detta avsnitt ges en statistisk översikt över tillstånd och transporter, typ av transporter, det transporterade materialets ursprung och transporternas syfte.

*Tillstånd i förhållande till faktiska transporter*

De 146 tillstånd som rapporterades av 14 medlemsstater under perioden 2015–2017 motsvarar 1 834 faktiska transporter (totalt antal transporter). Vissa tillstånd omfattar flera transporter (i genomsnitt 12–13) och kan gälla senare tidpunkter än den period som omfattas av denna rapport.

Som framgår av figur 1 rör 86 % av tillstånden transport av radioaktivt avfall (125 tillstånd varav 7 rör andra material[28]) och återstående 14 % av tillstånden rör använt kärnbränsle (21 tillstånd).

När det gäller faktiska transporter rör 98 % (1 791 transporter) radioaktivt avfall och 2 % (43 transporter) använt kärnbränsle.

Tillstånden beskrivs i korthet nedan fördelat på typ av transport[29], dvs. inom respektive utanför EU. 53 av de 146 tillstånden omfattade transit genom minst en tredje medlemsstat.

*Transporter inom EU*

120 tillstånd (82 % av de totalt 146) rör transporter inom EU. De flesta av tillstånden för transporter inom EU (106) avser radioaktivt avfall, medan återstoden (14) avser använt kärnbränsle. Dessa 120 tillstånd motsvarar 1 769 transporter som godkänts av 14 medlemsstater.

---

26 Närmare detaljer beskrivs i punkt 4.4 i SWD(2019) 437.

27 De procentuppgifter som används i denna rapport har avrundats till närmaste heltal.

28 Exempelvis bestrålat stål för forskningsändamål.

29 Närmare uppgifter om typen av transporter (transporter inom respektive utanför EU) finns i punkt 2 i SWD(2019) 437.

Jämfört med den föregående rapporteringscykeln är andelen tillstånd för transporter inom EU i stort sett oförändrad (83 % under rapporteringsperioden 2012–2014).

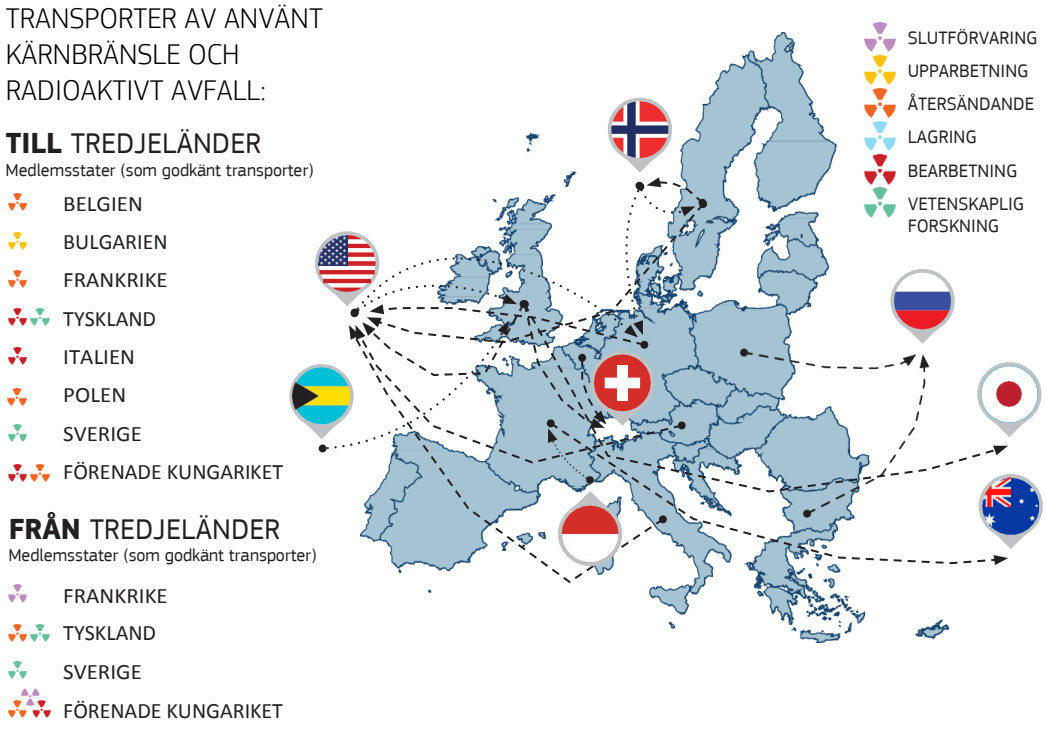
*Transporter utanför EU: import, export och transit genom EU*

26 tillstånd (18 % av alla tillstånd) rör transporter utanför EU. 17 rörde **export** till tredjeländer (12 % av alla tillstånd), medan 8 (cirka 5 % av alla tillstånd) rörde **import** från länder utanför EU. När det gäller faktiska transporter rörde 2 % export och 1 % import. Endast ett tillstånd för transit genom EU rapporterades.

När det gäller **import** av radioaktivt avfall från tredjeländer 2015–2017 utfärdade tre medlemsstater fem tillstånd motsvarande14 transporter av radioaktivt avfall. Importen utgjordes av återsändning efter upparbetning av radioaktivt avfall (från USA) och slutförvaring av avfall från icke-kärnenergiindustri (från Bahamas och Monaco). Två medlemsstater importerade använt kärnbränsle från tredjeländer för forskningsverksamhet, vilket motsvarade tre tillstånd för 11 transporter.

När det gäller **export** av radioaktivt avfall från EU till tredjeländer utfärdade sex medlemsstater sammanlagt 13 tillstånd, vilket motsvarade 35 transporter. Syftet med exporten var inte i något fall slutförvaring på ett tredjelands territorium, utan forskning, bearbetning och återsändning efter bearbetning/upparbetning. Tre medlemsstater utfärdade totalt fyra tillstånd för lika många transporter för export av använt kärnbränsle till ett tredjeland. Syftet med denna export var upparbetning, forskning och omvandling från höganrikning till låganrikning.

Endast ett tillstånd för **transit** med ursprung i ett tredjeland utfärdades under perioden 2015–2017.




Figur 2. Transporter utanför EU 2015–2017[30]

*Transportsätt*

Transporterna innefattar ofta sjötransport, cirka 56 % av fallen (81 tillstånd), medan 40 % (59 tillstånd) av transporterna sker enbart med väg- eller järnvägstransport (dvs. utan sjö- eller flygtransport). Enbart 4 % av tillstånden (6 tillstånd) innefattade flygtransport.

*Det transporterade materialets ursprung*

Av statistiken framgår att omkring 75 % av tillstånden (110 tillstånd) rör radioaktivt avfall från kärnenergiindustrin och använt kärnbränsle, 12 % kom från forskningsverksamhet, 3 % från den medicinska sektorn och resterande från andra sektorer.

Sett till det faktiska antalet transporter uppgår dock andelen transporter från icke-kärnenergiindustrin, inklusive medicinsk verksamhet och forskningsverksamhet, till 43 %.

30 Exporten från Polen rör återsändning av använt kärnbränsle från en forskningsreaktor.

*Transporternas syfte*

Transporterna avser i huvudsak bearbetning av radioaktivt avfall (t.ex. bearbetning för volymminskning eller konditionering). Detta gäller 42 tillstånd för transporter till bearbetningsanläggningar (cirka 29 % av tillstånden) och 48 tillstånd för återsändande av dessa efter bearbetning (33 % av tillstånden).

Upparbetning av använt kärnbränsle (5 tillstånd) och återsändande av radioaktivt avfall efter upparbetning (7 tillstånd) står för 8 % av tillstånden.

## 4. UPPFÖLJNING AV FÖREGÅENDE RAPPORTERINGSPERIOD

I kommissionens andra rapport till Europaparlamentet, rådet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om genomförandet av direktivet lyftes två frågor fram som tagits upp av medlemsstater under den första rapporteringsperioden: Bristen på harmonisering av friklassningsnivåerna för radioaktivt avfall i EU samt de oklara bestämmelserna om avfall som innehåller naturligt förekommande radioaktivt material och som inte uppstått genom ”godkända verksamheter”. De två frågorna har behandlats inom ramen för studien om en övergripande granskning och analys av situationen när det gäller förhållandena för transport av kärnämnen, som kommissionen finansierat[31]. I studien, som baserats på ett frågeformulär som skickats till medlemsstaternas behöriga myndigheter och andra intressenter på transportområdet samt på diskussionerna vid den avslutande workshoppen, presenterades följande preliminära slutsatser:

- Bristen på harmonisering av friklassningsnivåerna för radioaktivt avfall i EU har inte påverkat genomförandet av direktivet. Bristen på rättsliga bestämmelser om naturligt förekommande radioaktivt material som inte uppstått genom godkända verksamheter hanteras genom rådets direktiv 2013/59/Euratom om grundläggande säkerhetsnormer. Som tidigare påpekats[8] omfattar direktivet från rättslig synpunkt allt avfall som innehåller naturligt förekommande radioaktivt material som kräver reglering och tillsyn och som kategoriseras som radioaktivt avfall[32].

Ändring av standarddokumentet övervägdes inte för denna rapporteringsperiod. Inför nästa rapporteringsperiod kommer kommissionen emellertid att samarbeta med medlemsstaterna för att förbättra anpassningen av standarddokumentet till kraven i rapporteringsmallen.

---

31 ENER/2017/NUCL/SI2.751899.

32 ”Radioaktivt avfall”: radioaktivt material i gasform eller flytande eller fast form för vilket ingen ytterligare användning förutses av ursprungs- eller bestämmelselandet, eller av en fysisk eller juridisk person vars beslut godtas av dessa länder, vilket står under tillsyn som radioaktivt avfall av ett tillsynsorgan inom ramen för ursprungs- och bestämmelseländernas gällande lagstiftning och regelverk (artikel 5.1 i direktivet).

## 5. SLUTSATSER

Genomförandet av direktivet säkerställer att gränsöverskridande transport av radioaktivt avfall och använt kärnbränsle inom EU endast äger rum efter föregående informerat medgivande av de behöriga myndigheterna i alla berörda medlemsstater (inklusive transitländer) genom användning av standarddokumentet. Uppgifterna om alla godkända transporter inom en fastställd rapporteringsperiod (tre år) lämnas regelbundet av medlemsstaterna till kommissionen. Därigenom garanteras övervakning och kontroll av transporter av radioaktivt avfall och använt kärnbränsle i hela EU. Användning av den ”rapporteringsmall” som tillhandahålls uppmuntras därför starkt, eftersom den underlättar insamlingen av uppgifter och förhindrar risken att lämnade uppgifter misstolkas.

Vid jämförelse mellan medlemsstaternas rapporter konstaterades vissa inkonsekvenser som framförallt berodde på felaktigheter i de uppgifter som lämnats. Tack vare den bedömning som kommissionen genomfört har medvetenheten i medlemsstaterna när det gäller rapportering av alla transporter förbättrats. I detta sammanhang har det varit särskilt viktigt att fullständiga uppgifter funnits tillgängliga (tabell i del B i rapporteringsmallen) även från godkännande medlemsstater och transitmedlemsstater. Kommissionen har även konstaterat att godkännande medlemsstater och transitmedlemsstater inte alltid har underrättats när transporter har återkallats.

Medlemsstaterna rapporterade inga transporter som inte fullföljdes under den aktuella rapporteringsperioden. Två fall av vägran att lämna medgivande rapporterades, tillsammans med en motivering för besluten. En återtransport[33] rapporterades, som berodde på att vissa delar av det radioaktiva avfallet bedömdes som olämpligt för bearbetningsanläggningen.

Jämfört med den föregående rapporteringsperioden har majoriteten av medlemsstaterna lämnat sina nationella rapporter i god tid. Fyra länder hade en månad efter att tidsfristen löpte ut ännu inte lämnat sina rapporter, men lämnade dem inom sex månader efter tidsfristen.

Sammanfattningsvis konstaterar kommissionen att EU:s nuvarande lagstiftningspaket som består av direktiv 2006/117/Euratom, direktiv 2011/70/Euratom och direktiv 2013/59/Euratom säkerställer höga säkerhetsstandarder när det gäller risken för joniserande strålning på EU:s territorium i samband med gränsöverskridande transporter. De preliminära resultaten från den ovannämnda studien[31] bekräftade även att medlemsstaterna genomfört en övergripande sammanhållen struktur som omfattar EU-lagstiftning, förfaranden och praxis och som säkerställer säkra transporter av kärnämnen inom EU, inklusive radioaktivt avfall och använt kärnbränsle.

[33] Denna rörde inte en otillåten transport.

Kommissionen kommer att ta vederbörlig hänsyn till slutsatserna i denna rapport och kommer att ta initiativ till analyser eller vidta nödvändiga åtgärder. Kommissionen hade ett nära samarbete med EU:s medlemsstater för att förbättra rapporteringsmallen. Kommissionen har som mål att få till stånd en gemensam överenskommelse med alla medlemsstater om de uppgifter som krävs för att underlätta övervakning och kontroll av transporter av radioaktivt avfall och använt kärnbränsle inför den kommande rapporteringsperioden (2018–2020).